

Til Kulturdepartementet

LNUs høringsinnspill til Forslag til forskrift om fordeling av Norsk Tippings overskudd til kulturformål

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) takker for muligheten til å gi innspill til Forslag til forskrift om fordeling av Norsk Tippings overskudd til kulturformål. Som paraplyorganisasjon for 103 barne- og ungdomsorganisasjoner, som samlet representerer rundt 600 000 medlemskap under 26 år, er vi opptatt av å sikre barn og unges rett til organisering, demokratisk deltakelse og frivillighet i hele landet.

LNU forvalter i dag, sammen med Norsk musikkråd, Frifond-ordningene som finansieres over spillemidlene. LNU mottar også støtte til ordningen «Kulturstøtta» over spillemidlene.

Overskuddet fra Norsk Tipping til kulturformål er svært viktig for LNU og hele barne- og ungdomsfrivilligheten. Frifond-midlene bidrar hvert år til flere tusen fellesskap, møteplasser og fritidsaktiviteter for barn og unge over hele landet, og Kulturstøtta gir støtte til nye kulturprosjekter i barne- og ungdomsorganisasjonene. LNU har, sammen med andre aktører på feltet, i flere år etterlyst en forskriftsfesting av kulturandelen – på linje med andelen til idrettsformål og humanitære formål. Vi er derfor positive til at det nå foreslås en slik forskrift. Videre ser LNU det som svært positivt at barn og unge er direkte prioritert i forskriften. Dette er viktig for å skape aktivitet, møteplasser og deltagelse for barn og unge over hele landet.

Når kulturandelen reguleres i forskrift, får vi et tydeligere rammeverk å forholde oss til. Dette gir bedre forutsetninger for politisk arbeid og mulighet til å argumentere for endringer, i motsetning til dagens situasjon hvor midlene kun fordeles etter de generelle bestemmelsene i pengespilloven.

I dette høringsinnspillet trekker LNU frem særlig to hovedpunkter:

- LNU mener at underdekningen av Frifond må adresseres før nye formål innen kulturfrivilligheten flyttes fra statsbudsjettet til spillemidlene.
- For å sikre en reell prioritering av deltakelse og aktivitet for barn og unge, mener LNU at andelen til Frifond bør forskriftsfestes. Det bør også tydeliggjøres i forskriften at Frifond skal forvaltes av frivilligheten.

Underdekning av Frifond

Frifond ble etablert i 2000 for å styrke medlemsbasert frivillig engasjement på lokalt nivå, med særlig fokus på barn og unge. Ordningen skal sikre bred deltakelse og bidra til demokratiutvikling i hele landet. Frifond mottar betydelige midler fra kulturandelen, og regnes som en svært treffsikker og ubyråkratisk støtteordning. LNU og Norsk musikkråd

uttrykker imidlertid bekymring for den underdekningen som har oppstått i ordningen de siste årene.

Tilskudd til kulturfrivilligheten har i realiteten fått en stadig lavere andel av spillemidlene. Departementet understreker dette ved å påpeke at økningen i midler til frivilligheten hovedsakelig skyldes overføring av tilskudd fra Statsbudsjettet til spillemidlene (jf. avsnitt 2.4 i notatet). LNU har gjennom flere år erfart at økt spilleoverskudd ofte «spises opp» av nye tiltak på kulturandelen, fremfor å styrke de gode ordningene som allerede eksisterer – deriblant Frifond. Når overskuddet spres på nye tiltak og flere aktører, kan det svekke effekten for de største og mest sentrale ordningene. Tendensen vil forsterkes når det varsles at midler til paraplyorganisasjoner på kulturfeltet skal hentes fra spillemidlene. Behovet for økte Frifond-midler er ikke bare et ønske, men en nødvendighet, for å opprettholde aktivitetsnivået i organisasjonene. De siste årene har kostnadsvekst, økte administrative krav, samt et større mangfold av aktiviteter gjort at dagens rammer ikke strekker til. Dersom utviklingen fortsetter uten en reell styrking av Frifond, risikerer vi at organisasjonene må redusere tilbudet til barn og unge – stikk i strid med målet om å styrke frivilligheten. LNU mener, sammen med Norges musikkråd, at underdekningen av Frifond må adresseres og sikres tilstrekkelig finansiering.

Forskriftsfesting av andelen til Frifond

Formålet med en forskriftsfesting bør være å sikre forutsigbarhet i ordningen. Den foreslåtte forskriften bygger i stor grad på dagens praksis, som vi lenge har stilt spørsmål ved, og som er bakgrunnen for ønsket om forskriftsfesting. Dagens praksis gir liten forutsigbarhet for mottakerne av støtte over kulturandelen. LNU vil derfor påpeke at forslaget ikke sikrer økt forutsigbarhet for frivilligheten, men snarere forskriftsfester en usikkerhet.

Ordlyden i § 3 gir departementet betydelig handlingsrom, heller enn å sikre forutsigbarhet for frivilligheten. At paragrafen innledes med «Det kan fordeles midler til» åpner for ytterligere uforutsigbarhet. LNU stiller seg spørrende til hvorfor det står «kan fordeles midler til» og hvorfor det ikke er presisert at det «skal fordeles midler til».

Videre er åpningen i bokstav d) særlig problematisk fordi den gir departementet mulighet til å tildele en ubegrenset andel av midlene til «andre kulturformål». Uten en øvre grense risikerer man at midler som opprinnelig var ment å styrke kulturfrivilligheten, i stedet kanaliseres til formål som ikke har samme samfunnsnyttige verdi eller bredde i deltakelse. Dette kan føre til en skjevfordeling som svekker frivillighetens posisjon.

For å sikre en reell prioritering av deltakelse og aktivitet for barn og unge, mener LNU at andelen til Frifond bør forskriftsfestes. Dette vil løse utfordringen med underdekning, og sikre en forutsigbarhet og bærekraft i ordningen. Frifond er en etablert, treffsikker ordning som treffer barn og unge over hele landet, innenfor musikk fritid og kultur. Som departementet selv skriver, er Frifond i kjernen av formålet for spillemidler til kulturformål. Dette vises også gjennom en tydeliggjøring under bokstav b i bestemmelsen om prioriterte formål. En enda tydeligere prioritering og tydeliggjøring ville vært å forskriftsfeste andelen til Frifond, og at denne skal forvaltes av frivilligheten.

Aktivitet og deltakelse bør prioriteres

LNU er positive til at barn og unge prioriteres i forskriften. Vi mener derimot at det må komme tydeligere frem at overskuddet fra Norsk Tipping til kulturandelen skal gå til deltagelse og aktivitet.

I høringsnotatet står det skrevet at «Ordningene Frifond, Den kulturelle skolesekken (DKS) og Instrumentfondet er sentrale virkemidler for å oppnå det kulturpolitiske målet om bred deltakelse». LNU stiller seg spørrende om det er riktig vurdering av departementet å omtale disse ordningene med samme type argumentasjon. Det er en forskjell i hvordan Frifond og Instrumentfondet bidrar til deltagelse sammenlignet med innretningen og formålet til DKS.

Den kulturelle skolesekken er et viktig tiltak. LNU og en samlet kulturfrivillighet støtter at regjeringen prioriterer tiltak som sikrer at alle barn og unge får tilgang til profesjonelle kulturopplevelser av høy kvalitet gjennom den offentlige skolen. Selv om dette formålet har vært finansiert over spillemidler fra start, mener LNU at et statlig tiltak som dette ikke bør finansieres av overskuddet fra Norsk Tipping. LNU mener, sammen med blant annet Norsk musikkråd og Kulturalliansen, at overskuddet fra statlig drevet pengespill primært bør gå til frivillige organisasjoner og aktiviteter i regi av frivilligheten. Hovedformålet med forskriften bør være å støtte kulturfrivilligheten, og midler fra kulturandelen bør ikke kunne gå til offentlige aktører eller oppgaver. At overskuddet fra Norsk Tipping går til frivillige organisasjoner, vil ikke bare styrke frivilligheten, men også bidra til å opprettholde legitimitet og tillit til enerettsmodellen.

Avslutning

LNU er glad for at det nå kommer en forskrift om fordeling av Norsk Tippings overskudd til kulturformål. LNU oppfordrer departementet til å tydeliggjøre forskriften slik at den sikrer forutsigbarhet, styrker Frifond og prioriterer frivilligheten. En forskriftsfestet andel til Frifond vil styrke aktivitet og sikre at overskuddet fra Norsk Tipping brukes til å fremme bred deltakelse, demokrati og kulturfrivillighet for barn og unge i hele landet

Med vennlig hilsen

Ragnhild Bjørkum Vassbotn
Generalsekretær

Jakob Øvensen Aanderaa
Styreleder